

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

78. Addenda, atque emendanda in hoc tract. 5. de Scandalo, quæ
apposita sunt in fine 5. part. secundum Ordinem R. P. Diana.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76429](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76429)

dalizari, quando Episcopi & Praelati Regulares lites agitant ad acquirenda bona Ecclesiae; nam si hoc non facerent, peccarent mortaliter, & si ipsi de hoc scandalizantur, pharisaice scandalizantur, unde tanquam ex malitia peccantes de illis minime curandū est.

RESOL. LXXVIII.

Addenda, atque emendanda in hoc tractatu 5. de Scandalo, quae apposta sunt in fine 5. partis secundum ordinem R. P. Diana.

S. 1. P. Ag. 194. in fine tract. adde quae sequuntur: Postquam Lugdunū typis excudendum praesentem Tractatum miseram, peruenit ad manus meas Tractatus de Fide, Spe, & Charitate, compositus à viro doctissimo & amicitio P. Gaspare Hurtado. Illustriss. Societ. I. E. S. V. Theologo, ut supra ab altero Hurtado, Petro videlicet multa non sine Lectorum iucunditate, & utilitate, ut reor, mutati sumus, visum est etiam hic apponere aliqua ad elucidationem supradictorum, non minus eruditè à dicto Gaspare observata, maxime cum eius Codex non ita facile inueniatur. Allentit igitur.

* Sup. hoc supra in Ref. 46. & in aliis ex multis eius annotationum pro hac quaest.

2. * Primò famulus, qui nequit facile inuenire herum, & tam vilem sibi, potest quando in eo non est prava intentio, & non constet herum ex passione aut ignorantia abusuformi, in usu ipsius heri videre, quod femina aliqua ear, & uti habet, eique munuscula deferre, herumque comitari ad domum concubinae, siue caula honoris, siue defensionis heri, & ei pedem sustinere ad ingrediendum per fenestram domum concubinae, & ei picturam concubinae emere, & ire ad concubinam, & ei dicere: Here meus te vocat, & eam ad domum heri comitari, & ianuam ei aperire, & eis lectum sternere, non tamen potest eam invitare ad actum ipsum inhonestum cum hero, nec literas heri eam ad id invitantis deferre, sicut nec literas heri prouocantes aliquem ad duellum, nempe, Conueniamus tali hora, & tali loco pugnaturi, si famulus saltem probabiliter credat literas esse invitantes ad actum inhonestum, vel ad duellum (quod addimus, quia quamuis dubitet, an literae sint invitantes, posse eas deferre, affirmant Rebell. lib. 2. p. 1. q. 14. n. 5. & Castro p. 17.) & etiam posse literas aliter amatorias non invitantes deferre, sicut & literas ad duellum pertinentes, non invitantes, nempe, Conueniamus tali hora, & tali loco, non addendo, pugnaturi, & posse similes literas iussu heri scribere. Potest autem ministrare, & exhibere omnia, quae diximus posse, quia omnia ea sunt ex se indifferentia, quae possunt vsui bono, & malo deferri, & alias supponimus herum non abusuformi ex passione, nec ex ignorantia, & adest utilitas famulo in ea administratione materiae, & in ea exhibitione ministerij, imò etiam incommoditas, si id recuset, quia id agere feret herus, ut credi potest. Et eadem omnia potest filius ad mandatum parentis, praesertim si ex omissione indignationem patris timeat; & eadem omnia, quae possunt famulus, & filius, * etiam potest quilibet alius titulo alicuius considerabilis utilitatis sibi accrescentis, & multo melius titulo vitandi aliquod graue incommodum, aut damnum. Imò ad hoc vitandum potest ea ministrare, aut exhibere, quamuis scandalizandus id sit effectus ex passione, aut ex ignorantia. Ad id licitum esse alicui * praebere munera concubinae iudicis, & ab ea petere, ut intercedat pro ipso apud iudicem, quando intercessione illius sperat favorabilem sententiam, & ei non se offert alia via facilis obtinendi talem sententiam, quia id possunt concubina, & iudex licite efficere, & possunt si velint non se iniicere in

Sup. his quae sequuntur pro scribentibus, & deferentibus literas amatorias, &c. & prouocantibus ad duellum, supra in Ref. 43. 44. & 45. & in aliis earum annotationum pro istis quaest.

* Sup. hoc supra in Ref. 44. §. vi. inter medium, & fine. Verf. Hec autem.

* Sup. hoc ad medium §. seq. & supra in Ref. 50. & 51. &c.

periculum probabile turpis amoris.

3. Nota secundò ministrare cibaria in die ieiunij ei, qui frangit ieiunium, aut creditur fructus esse licitum, quando illorum ministratio, siue ea denarij, siue vendendo, siue ea mensa ministrando, siue ea emendo illi, est utilis ministranti, si abusus futurus non constet. Famulus ergo qui nequit facile inuenire alium herum & sibi tam vilem, potest si in ipso non sit prava intentio hero frangenti, aut fructus ieiunij emere cibaria, & ea condire, & ea mensa ministrare, quia ei est utile hero famulari. Et eodem modo potest hero infideli emere idolum, quamuis herus sit eo abusus, & eum ad templum idolorum comitari, dum non constet herum abusuformi esse praedictis ex passione, aut ex ignorantia. Et haec ratio docet Gaspar Hurtad. *vbi sup.* citatus *diff. 10. diff. 9.* quidquid alij, quoad praetanda munera concubinae iudicis, asserunt; led intelligendi sunt dum alia via ius consequi possit à iudice. Vnde sententiam Hurtadi praeter alium Hurtad. *vbi sup.* citatum, & alibi Casfr. Palam, docet etiam Moltesius *in summa. 1. r. 8. c. 10. num. 62.* nec in hoc iniucundus est scrupulus litigantibus. Nota verò quòd Moltesius *diff. 10. diff. 9.* dissentit ab Hurtado, quando seruis adiuuaret, v. g. scalas, ut herus ascendat per fenestras, quia sic actionem iniuriosam infert domino domus: ergo peccat contra iustitiam, & admotio scilicet est cooperatio proxima ad peccatum heri; sed sententiam Hurtadi tenet etiam Castus Palaus, & alij *supra* in hoc tractatu citati.

4. Nota tertio licitum esse ex honesta causa deferre alteri occasione peccandi medio in distinet, & merito, quia offertur occasione peccandi medio indifferente, non est intrinsece malum ergo potest ex aliqua honesta causa excusari à peccato, praesertim ex causa vili ipsi offerenti, aut magis vili scandalizando. Vnde pater, vel herus desiderans experimentum capere de fidelitate filij, vel famuli, aut eum carum reddere in futurum, non peccat relinquendo clauem in arca, quasi oblitam, & apponendo ei munus, vbi eos possit facile inuenire, & furari, nec manum peccat, qui cum vxore paciscitur, ut amalo eam ad adulterium sollicitanti dicat. Contenta sum vt veritas hac noceat tali hora, dum non addat, & committitur, vel aequivalens; vt si forte veniat deprehensus caueat in futurum vel punitione, vel metui, vel alio medio licito quia verba illa non sunt intrinsece mala, sed indifferentia, ac proinde possunt honesti ex aliqua causa honesta. Ita ille *diff. 11.* Vnde ego olim consului Superiorem regularem: potuisse sine aliquo peccato scandali elauis Monasterij relinquere in quodam loco, quasi oblitam, ut postea in flagrantiuueneret subditum aperientem portam, & hoc in eius utilitatem atque ita etiam docet Lajman *lib. 2. tract. 3. cap. 15. n. 4.*

5. Nota quarto qui vinum in graui quantitate deponebat apud tabernarium vendentem illum aqua mixtum peccat; & primario contra iustitiam, quia tunc tabernarius quasi nomine de potestis vendit illud, quod illud, adhuc est deponentis, & tenetur ad restitutionem non restitit esse tabernario. Si verò vinum non sit depolitum apud tabernarium sed ei venditum, si quo ad venditum fuit, vendens timebat probabiliter eum illud aquatum venditurum, peccat contra iustitiam secretariorum (nisi alij non poterat vendere, & illud non vendere esset ei graue, & molestum) non tamen tenetur ad restitutionem, quia non peccat dicit esse contra iustitiam. Ita ille *diff. 7.* sed de hoc calo videtur, quae superius dixit Merolla.

6. Nota quinto Petrum, v. g. qui invitatur eum, qui paratus est ad occidendum aliquem & qui eum ab occidendo occiditur est non peccare, nec incurere in regulatorem,

si imitatio cedat in bonum occidendi : vt si Petro occiduro hodie aliquem suadeat, vt occidat cras, & occiduro in hoc loco, vt occidat in distantiore, vt mutatione loci, vita occidendi protrahatur; & cum qui inuitat eum qui est paratus ad furandum, & qui aliis furaturus est, non peccare, nec ad restitutionem teneri, inuitatio cedat in bonum illius, cui est faciendum furum : vt si inuitatus ob inuitationem minus, aut tardius furetur. Imò hæc duo esse vera, quamuis inuitatio, aut suasio sit moralis causa distincta numero actus, occidendi, & furandi ab eis actibus, quibus aliis fieret occisio & furum, quia tunc inuitatio est ad minus peccatum, quamuis distinctum à maiore. Ita ille *difficul. 9.* qui etiam *difficul. 3.* asserit, licitum esse suadere latroni determinato ad manus furum, quod committat minus vt omittat maius, & non solum respectu eiusdem personæ, sed etiam respectu diuersæ, quia licitum est suadere minus peccatum, vt omittat maius. Imò addimus licitum esse eum iuuare ad committendum minus furum respectu eiusdem personæ, si aliter nequit dissuaderi à maiori, non verò respectu diuersæ perso-

næ. Ratio prioris est, quia tunc non iuuat, inuito domino, sed ipso volentem saltem interpretatiuè, quia sic iuuando prospicit bonis domini, & facit quod dominus ipse faceret, si non posset aliter obuiare maiori furto, in quo distinguitur peccatum contra iustitiam à peccatis contra alias virtutes, nempe quòd quamuis licitum sit suadere ad peccatum minus contra alias, virtutes non tamen ad illud iuuare, seu cooperari, quia suasio ad minus peccatum contra alias virtutes moraliter non tendit formaliter, vt fiat minus, sed vt non fiat maius; cooperatio verò moraliter tendit formaliter etiam ad ipsum minus peccatum, ad quod est cooperatio. In peccatis verò contra iustitiam respectu eiusdem personæ licitum est ad minus cooperari, quia quamuis cooperatio moraliter tendat formaliter ad ipsum minus peccatum, moraliter tamen, quia non est iniuriosa proximo, sed potius fauorabilis, & ideo non est mala, quia si esset mala malitia iniustitia, seu iniuria contra eum, cui fit iniuria, tunc autem non est iniuriosa illi, sed potius fauorabilis. Ergo, &c. Et hæc dicta, sufficiant circa præsentem Tractatum de Scandalo.

lin. 5. & in tom. 8. tr. 7. Ref. 30. lege eam per totam.

In indice primo huius Tomi 7. lege Apendicem ad hunc Tract. 5. vbi reperies alias multas difficultates, & dispersas per alios Tom. Tract. & Ref. qua simul pertinent ad hunc Tract. 5. de Scandalo.

TRACTATUS SEXTVS
DE COMITIIS SEV PARLAMENTO
REGNI SICILIÆ, ET NEAPOLIS.

Sed aduerte obsecro Amice Lector, quod multæ Ref. huius Tract. deseruiunt non solum pro isto Tractat. de Parlamento, sed mutatis mutandis pro aliis similibus casibus sæpius occurrentibus in omnibus, & singulis aliis Communitatibus, Capitulis, Congregationibus, Vniuersitatibus, & Collegiis.

RESOLVTIO PRIM A.

De donatiuis, qua in Parlamento Regni Siciliæ Serenissimo Regi tribuuntur, & de eorum iustitia.
Et an supra dicta donatiua sint re vera impositiones, ita vt debeant habere conditiones requisitas ad impositionem gabellarum? Ex part. 1. tractat. 3. Resol. 1.

SUPPONENDVM est, tanquam certum, donatiua Parlamenti nomine esse voluntaria, sed reuera esse necessaria. Ita in terminis testantur Doctores. Et quia fundamentum huius Tractatus consistit in hac veritate, ponam per extensum verba Doctorum. Ioann. Franc. Aponte in suis decisionibus, part. 1. decis. 3. num. 14. sic ait, Donatiua, quæ singulis duobus annis fiunt, non dicuntur voluntaria, ita quòd est hoc nomen simulatum: & propterea videmus, singulis duobus annis irremissibiliter peti à Rege, cum literis particularibus ad suum Proregem transmissis: & Po-

puli, & Barones per regias literas particulares ad Parlamentum vocantur. Vnde verè potest hæc appellari, *impositio*, quæ singulis duobus annis fit per Regem, vt suis necessitatibus subueniat. Hæc ille. Maltrillus de Magistratib. tom. 2. lib. 5. cap. 15. num. 29. & seq. [Donatiua Parlamenti, licet voluntaria dicantur ad differentiam muneris, ad quod ex capite Regni tenetur Regnum in quatuor casibus, attamen necessaria potius dici merentur: quia sunt loco seruitij, & pro Domino in bello adiuuando, suisque necessitatibus subuiendo, ad quod omnes tenentur, ideo nomen hoc donatiui simulatum est, cum singulis tribus annis irremissibiliter petantur à Rege, cum expressis literis ad Proregem transmissis, & pro effectu prædicto tria Regni brachia per literas conuocantur: vnde verè *impositio* dici poterit.] Idem cum eisdem verbis docet etiam ex nostris Regnicolis vir doctus, Marias Giurba in suis decisionibus, tom. 1. decis. 118. num. 2. & seq. Idem etiam docet Valenzuela. Velaquez conf. 99. pract. 4. num. 61. & ex Theologis P. Suarez de legib. lib. 5. cap. 17. num. 7. Et ex nostra Religione P. Molfesius in summa, tom. 2. tract. 12. cap. 2. num. 36. vbi asserit, supradicta donatiua esse reuera impositiones, ita vt debeant habere conditiones requisitas ad impositionem